

Wioleta Samitowska

Wspieranie przedsiębiorczości akademickiej - zadanie uczelni trzeciej generacji

---

Problemy Zarządzania, Finansów i Marketingu 27, 239-251

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WIOLETA SAMITOWSKA

Uniwersytet Szczeciński

**WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI AKADEMICKIEJ
– ZADANIE UCZELNI TRZECIEJ GENERACJI**

Streszczenie

W okresie wprowadzania strategii gospodarczej Unii Europejskiej *Europa 2020* priorytetowego znaczenia nabrało zagadnienie związane z rolą współczesnej uczelni (tzw. uczelni trzeciej generacji) w zakresie ekonomicznego i socjalnego rozwoju społeczeństwa. W tym aspekcie autor rozwija zagadnienie wspierania przez uczelnie przedsiębiorczości akademickiej, przedstawiając także wynikające z badań empirycznych rekomendacje dla jej rozwoju.

Człowiek rozsądny dostosowuje się do świata. Człowiek nierozsądny usiłuje dostosować świat do siebie. Dlatego wielki postęp dokonuje się dzięki ludziom nierozsądnym.

G.B. Shaw

Wprowadzenie

Unia Europejska ogłosiła niedawno nową strategię gospodarczą *Europa 2020*, mającą zastąpić niezrealizowaną Strategię lizbońską. Wśród priorytetów nowej strategii związanych z pracą i edukacją znalazło się między innymi zwiększenie do 75% wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 20–64 lat, ograniczenie do 10% liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną oraz osiągnięcie 40-procentowego pułapu osób z wyższym wykształceniem wśród młodego pokolenia. Jednym z podstawowych warunków sukcesu będzie możliwość implementacji priorytetów strategii przez poszczególne państwa

UE. Należy przypuszczać, że wszystkie kraje zechcą zrealizować tak ambitne cele jak przeznaczenie 3% PKB na badania i rozwój. Biorąc pod uwagę różnice rozwojowe pomiędzy krajami, można zauważyć, że samo zachęcanie młodych ludzi do dłuższej edukacji lub zwiększanie liczby absolwentów wyższych uczelni może być niewystarczające do zrealizowania proponowanych planów przyrostu zatrudnienia. Realizacja założonych planów wymaga przede wszystkim lepszej koordynacji z potrzebami prywatnego sektora i profilem kształcenia, a także ustanowienia ram dla współpracy pomiędzy instytucjami szkoleniowymi, uczelniami, władzami publicznymi i biznesem.

Rozwój gospodarczy i osiągnięcie przewag konkurencyjnych przez poszczególne państwa i regiony we współczesnym świecie są w coraz większym zakresie uzależnione od szybkości pojawiania się na rynku nowych, innowacyjnych podmiotów gospodarujących. Dlatego niejednokrotnie wysiłki władz publicznych skierowane są na rozwój przedsiębiorczości oraz intensyfikację procesów innowacyjnych. Transformacja wiedzy w nowe produkty, usługi, technologie czy rozwiązania organizacyjne wymaga właściwej infrastruktury obejmującej ośrodki innowacji i przedsiębiorczości. W nowoczesnych gospodarkach wiedzy rośnie rola preinkubatorów, parków i inkubatorów technologicznych, centrów transferu technologii, funduszy pożyczkowych, poręczeńowych, *seed* i *venture capital*, aniołów biznesu i klastrów¹.

Poszczególne kraje, regiony i lokalne społeczności dążą do budowy trwałych przewag konkurencyjnych poprzez kształtowanie warunków dla tworzenia i rozwoju firm oraz możliwości komercyjnego wykorzystania nowej wiedzy. Działania w tych obszarach mają być gwarantem wzrostu dobrobytu i trwałego zatrudnienia. Rozwój gospodarki postindustrialnej wymaga aktywności rządu i sektora publicznego w zakresie tworzenia i udoskonalania infrastruktury²:

- materialnej (transport, telekomunikacja, energetyka),
- technologicznej (wiedza, nauka i technika),
- związanej z kapitałem ludzkim (edukacja i szkolenia),
- rozwoju przedsiębiorczości i małych firm (wsparcie finansowe, szkolenia, wyspecjalizowane usługi).

¹ *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2009*, red. K.B. Matusiak, Drukarnia Offsetowa, Łódź–Warszawa 2009, s. 7.

² P. Kotler, S. Jatusripitak, S. Maesincee, *Marketing narodów. Strategiczne podejście do budowania bogactwa narodowego*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1999, s. 351.

Mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa stanowią podstawę wszystkich współczesnych gospodarek europejskich. Ich wpływ na gospodarkę, w tym w szczególności na rynek pracy, powoduje potrzebę stałego rozwijania i doskonalenia infrastruktury oraz warunków ich działania przez władze publiczne. W rozwoju mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw najczęściej występują trzy podstawowe bariery rozwojowe:

- bariery rynkowe i otoczenia, wiążące się z problemami wynikającymi zarówno z ogólnej sytuacji gospodarczej (wahania koniunktury), jak i zmian natężenia konkurencji,
- problemy zarządzania, wynikające z niewystarczającej wiedzy i umiejętności przedsiębiorców oraz kadry zarządzającej,
- bariery finansowe.

Niewątpliwie najpoważniejszą barierą rozwoju przedsiębiorczości jest bariera finansowa. W Polsce jednym z kluczowych problemów hamujących zarówno proces powstawania, jak i wzrostu przedsiębiorczości jest ograniczony dostęp do źródeł finansowania. Poziom prywatnych oszczędności oraz zakumulowany majątek prywatny będący w dyspozycji potencjalnego przedsiębiorcy nie jest na ogół wystarczający do podjęcia działalności gospodarczej w szerszym zakresie, a naturalna dla banków zachowawcza polityka kredytowa wobec przedsiębiorców stanowi podstawowy problem w pozyskiwaniu kapitału. Powoduje to taką sytuację, że od samego początku swojej działalności mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa dotyka brak płynności i brak zdolności kredytowej, co ogranicza ich rozwój.

1. Wspieranie przedsiębiorczości

„Przedsiębiorczość jest powszechnie uznawana jako klucz do rozwoju gospodarki, impuls do kreowania nowych miejsc pracy oraz podnoszenia konkurencyjności przedsiębiorstw i całych sektorów. W ostatnich latach w Polsce jednym z efektów przedsiębiorczości Polaków było powstanie setek tysięcy firm. Polska i cała Europa, aby sprostać wyzwaniom globalizacji i międzynarodowej konkurencji, potrzebuje jednak innowacyjnej, efektywnej działalności przedsiębiorczej na większą skalę oraz zmian idących w kierunku gospodarki opartej na wiedzy i usługach. Zmiany zachodzące w gospodarce wymagają więc nowych inicjatyw, którym powinno sprzyjać

otoczenie – prawne, organizacyjne, strukturalne i polityczne³. Wspieranie przedsiębiorczości, głównie mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, mające na celu między innymi niwelowanie niedoskonałości rynku, stanowi jeden z głównych priorytetów polityki wiodących światowych gospodarek. Instrumenty działań interwencyjnych o prorozwojowym i ofensywnym charakterze podejmowane w ramach polityki ekonomicznej i społecznej tworzą podstawy systemów wsparcia. Funkcjonalnie systemy te krystalizują się na poziomie wybranych elementów różnych polityk sektorowych, które zawierają priorytety w zakresie tworzenia nowych firm oraz podnoszenia innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw. Wspieranie przedsiębiorczości obejmuje dostarczanie specyficznych usług oraz kształtowanie przychylnego przedsiębiorcy, podejmującego samodzielną działalność gospodarczą, i środowiska ekonomiczno-społecznego. Coraz szersze zainteresowanie rozwojem systemów wsparcia można zauważyć na wszystkich poziomach – od decydentów lokalnych po władze rządowe. Należy podkreślić duże zróżnicowanie narzędzi aktywizacji przedsiębiorczości wypracowanych w różnych państwach i regionach. Jednocześnie należy zauważyć, że nie ma jednego uniwersalnego modelu dla systemu wsparcia, który zagwarantuje sukces. Działania muszą mieć indywidualny charakter, wynikający z regionalnych uwarunkowań i dostępnych czynników wzrostu, oraz odzwierciedlać specyfikę lokalnego środowiska naukowego i gospodarczego, jak również tradycje kulturowe.

2. Przedsiębiorczość akademicka – spółki *spin-off*, *spin-out*

Innowacyjność gospodarki w dużym stopniu zależy od pomysłowości i przedsiębiorczości środowiska naukowego, ponieważ to uczelnie są ośrodkami kreującymi postawy i osobowości młodych ludzi. Przedsiębiorczość, innowacje i konkurencyjność to słowa dzisiaj często używane, kiedy mowa o postępie społecznym i ekonomicznym. Przedsiębiorczość akademicka łączy w sobie aktywne postawy środowiska akademickiego, jak i jego najbliższego otoczenia wobec zagadnienia komercjalizacji dorobku naukowego uczelni oraz sposobów ułatwiania przepływu nowych wyrobów i technologii do

---

³ *Przedsiębiorczość akademicka (rozwój firm spin-off, spin-out) – zapotrzebowanie na szkolenia służące jej rozwojowi*, raport z badań zrealizowanych w ramach projektu własnego PARP, PARP, Warszawa 2009.

przemysłu. Wśród przejawów zaangażowania w rozwój przedsiębiorczości akademickiej wyróżnić można działania, takie jak⁴:

- kreowanie przez uczelnie postaw przedsiębiorczych,
- komercjalizacja wyników badań,
- tworzenie firm odpryskowych,
- nauczanie przedsiębiorczości.

Kapitał ludzki jest jednym z najistotniejszych czynników wzrostu – dotyczy to zwłaszcza gospodarek wysokorozwiniętych, do grona których Polska aspiruje. Wyzwaniem dzisiejszych czasów jest zapewnienie jak największej liczbie młodych ludzi dostępu do wiedzy, szczególnie w dziedzinach istotnych z punktu widzenia polskiej gospodarki. Uczelnie polskie podjęły to wyzwanie i, poza przekazywaniem wiedzy akademickiej, promują wśród swoich studentów i pracowników postawy przedsiębiorcze. Wyzwaniem stojącym przed szkolnictwem wyższym jest podnoszenie innowacyjności gospodarki – głównie poprzez komercjalizację wyników prowadzonych badań. Komercjalizacja dorobku naukowego uczelni nie zawsze oznacza sprzedaż myśli. Coraz częściej stosowanym rozwiązaniem jest urynkowanie poprzez zakładanie przedsiębiorstw przez pracowników naukowych, wykorzystujących technologie i wyroby powstałe na uczelni (tzw. firmy *spin-off*, *spin-out*⁵). Podobno, z czym można się zgodzić, smykałkę do biznesu się ma albo się jej nie ma i nie da się jej wyuczyć.

Przedsiębiorczość akademicka uczelni to przede wszystkim przedsiębiorczość jej studentów, doktorantów, kadry akademickiej – profesorów i pracowników pomocniczych, administracji uczelni – menedżerów całej uczelni i jej wydziałów. Uczelnia poprzez proces dydaktyczny kształci przyszłe kadry dla potrzeb świata gospodarki, nauki, kultury i sztuki oraz szeroko rozumianej administracji państwowej i samorządowej. Z drugiej strony w wyniku prowadzonych badań powstaje nowa wiedza i innowacje. Przedsiębiorczość

⁴ http://www.pi.gov.pl/przedsiębiorczosc_akademicka/ (17.05.2010).

⁵ Według *Słownika pojęć. Innowacje i transfer technologii*, red. K.B. Matusiak: *Spin-off* to nowe przedsiębiorstwo, które powstało w drodze usamodzielnienia się pracownika(-ów) przedsiębiorstwa macierzystego lub innej organizacji (np. laboratorium badawczego, szkoły wyższej) wykorzystującego(-ych) w tym celu intelektualne zasoby organizacji macierzystej. Firmy *spin-off* posiadają charakter przedsięwzięć niezależnych od organizacji macierzystej. *Spin-out* jest to nowe przedsiębiorstwo, które zostało założone przez pracownika(-ów) przedsiębiorstwa macierzystego lub innej organizacji, wykorzystującego(-ych) w tym celu intelektualne oraz materialne zasoby organizacji macierzystej. Firmy te są kapitałowo lub operacyjnie powiązane z organizacją macierzystą.

akademicką można rozumieć jako zbiór wszelkich działań członków społeczności akademickiej na rzecz wzrostu poziomu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki na rynku regionalnym i globalnym oraz dobrobytu całego społeczeństwa. Edukacja na najwyższym poziomie, kształcenie absolwentów o dobrze określonym profilu, zarządzanie własnością intelektualną na uczelni (ochrona patentowa, prawa autorskie, licencje, regulacje prawne), transfer innowacji i technologii poprzez tworzenie firm technologicznych *start-up* i *spin-off* przez studentów, doktorantów i pracowników uczelni oraz intensyfikacja współdziałania szkół wyższych z przedsiębiorstwami (staże, usługi i ekspertyzy, udostępnianie aparatury naukowej i zasobów bibliotecznych) to podstawowe działania, które składają się na pojęcie przedsiębiorczości akademickiej. Prowadzą one do nawiązania bliższej więzi szkolnictwa wyższego z gospodarką z pożytkiem dla obu stron⁶. Firma Cambridge Consultants (Wielka Brytania) od 30 lat zajmuje się inkubacją firm *spin-off*. Na podstawie swoich doświadczeń określiła listę czynników, które jej zdaniem decydują o sukcesie firm tego typu. Na liście znalazło się pięć kluczowych elementów⁷:

- sposób wyboru przedsięwzięcia,
- motywowanie ludzi,
- partnerstwo,
- tworzenie rezerw gotówkowych,
- zarządzanie.

3. Uczelnia trzeciej generacji

Przedsiębiorczość akademicka jest ogromną wartością dla uczelni, która stwarzając możliwości rozwoju aktywności gospodarczej środowiska akademickiego, dopełnia misji i wizji uniwersytetu przedsiębiorczego ukształtowanego w XX wieku, obecnie przekształcającego się w model uczelni trzeciej generacji. Kanonem akademickim XXI wieku – zdaniem prof. J. Woźnickiego – „staje się uniwersytet trzech misji: tradycyjnie dwóch pierwszych – kształcenia i badań naukowych, oraz tzw. trzeciej misji, obejmującej wymiar społeczny, przedsiębiorczość i innowacyjność w działalności

⁶ *Inkubator przedsiębiorczości akademickiej*, red. K. Zasiadły, J. Guliński, SOOIPP, Poznań 2005, s. 15–16.

⁷ http://www.pi.gov.pl/przedsiębiorczosc_akademicka/ (17.05.2010).

uniwersytetu”⁸. „Jednocześnie – zdaniem J. Gulińskiego – instytucje szkolnictwa wyższego w Europie odgrywają coraz bardziej aktywną i efektywną rolę zarówno w poszerzaniu wiedzy o otaczającym nas świecie, jak i podnoszeniu poziomu innowacyjności całej europejskiej gospodarki w celu zwiększania jej konkurencyjności na rynku globalnym i umacniania dobrobytu mieszkańców naszego kontynentu. Według H. Etskowitza uczelnie nie mogą się skupiać jedynie na edukacji i badaniach, ale powinny przykładać się również do ekonomicznego i socjalnego rozwoju społeczeństwa”⁹.

Uniwersytet trzeciej generacji to uczelnia, która umiejętnie łączy rolę edukacyjną i badawczą z wdrażaniem innowacji i biznesem. Uczelnia, której profesorowie chętnie współpracują z przedsiębiorstwami, realizują wspólne projekty rozwijające nowe technologie, wspomagają procesy innowacyjne, a także sami zakładają firmy odpryskowe, w których komercyjnie rozwiązuje się problemy technologiczne. Na uczelni trzeciej generacji aktywność profesorów w tej sferze postrzega się na równi z aktywnością w obszarze edukacyjnym i badawczym. Uczelnia, w ramach której rozwija się przedsiębiorczość akademicka, odnosi z tego tytułu wielorakie korzyści, przedstawiając młodym ludziom, potencjalnym studentom, absolwentom i pracownikom – kompleksową ofertę zawierającą nie tylko pakiet dydaktyczny i ewentualne możliwości prowadzenia badań naukowych, ale także okazję do wprowadzania swoich osiągnięć w życie poprzez podejmowanie działalności komercyjnej. Przekłada się to też na studentów realizujących prace badawcze, dyplomowe i doktorskie na styku z praktyką, czyli konkretną firmą wysokich technologii. Absolwentom takich uczelni łatwiej znaleźć pracę bądź dać pracę sobie i innym, czyli założyć własne przedsiębiorstwo.

4. Akademickie inkubatory przedsiębiorczości

Wykorzystanie wiedzy, osiągnięć naukowych, zdolności i pomysłów rodzących się na uczelniach w ramach własnego przedsiębiorstwa cechuje się pewnym stopniem ryzyka. Dotychczasowy model wyższej uczelni, oparty na edukacji i badaniach naukowych, zmienia się i zostaje poszerzony o przygotowanie środowiska akademickiego do samozatrudnienia – powołując do życia między innymi akademickie inkubatory przedsiębiorczości (AIP).

---

⁸ Wykład inauguracyjny prof. Jerzego Woźnickiego, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny, Szczecin.

⁹ *Inkubator przedsiębiorczości...*, *op.cit.*, s. 23.

Wyzwaniem dla szkół wyższych, oprócz tradycyjnych funkcji edukacyjnych i naukowo-badawczych, staje się¹⁰:

- kształtowanie wśród studentów i pracowników postaw otwartych na przedsiębiorczość i samozatrudnienie,
- rozwijanie wiedzy oraz rozwiązań technologicznych i organizacyjnych pod potrzeby rynku oraz małych i średnich firm,
- inicjowanie partnerstwa i sieciowych relacji z biznesem.

Akademickie inkubatory przedsiębiorczości stanowią dopełnienie funkcjonowania szkolnictwa wyższego, dając możliwość realizacji opracowanych przez środowisko akademickie pomysłów poprzez rzeczywiste zastosowanie w ramach działalności gospodarczej. Stwarzają okazję i warunki do zweryfikowania wiedzy oraz umiejętności, obniżając koszty i ograniczając ryzyko ponoszone przez początkujących przedsiębiorców prowadzących działalność w AIP. Zdaniem K.B. Matusiaka „oddziaływanie inkubatorów przedsiębiorczości – zarówno na przedsiębiorczość i rozwój ekonomiczny, jak i na rozprzestrzenianie się współpracy technologicznej – uczyniło z nich narzędzie rozwoju regionalnego. Pierwsze tego typu koncepcje lokalizacyjne pojawiły się w USA i Europie Zachodniej w połowie lat siedemdziesiątych i były traktowane jako instrument tworzenia alternatywnych miejsc pracy, wspomagania indywidualnej przedsiębiorczości, zagospodarowania obiektów przemysłowych w regionach dotkniętych kryzysem strukturalnym. Podstawą oceny inkubatora w długim okresie nie są wysokie dochody własne, idealnie utrzymany i wyposażony obiekt, lecz rynkowa pomysłowość firm – lokatorów, objawiająca się rosnącym poziomem sprzedaży, zysków, nowymi produktami i trwałymi miejscami pracy”¹¹.

Ze względu na różne funkcje i zakres funkcjonowania inkubatorów można wymienić dwa zakresy inkubacji:

- preinkubacja – działania polegające na wsparciu potencjalnych przedsiębiorców w zakresie świadomości i umiejętności podejmowania działalności gospodarczej. Jest to faza, w której pomysł na biznes powstaje i jest udoskonalany;

---

¹⁰ K.B. Matusiak, *Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości – przesłanki, polityka i instytucje*, Instytut Technologii Eksploatacji, Rado-Łódź 2006, s. 74.

¹¹ *Inkubator przedsiębiorczości...*, *op.cit.*, s. 33.

- inkubacja – rozpoczyna się wraz z uruchomieniem działalności gospodarczej i obejmuje niezbędne usługi, w szczególności pomoc prawną i finansowo-księgową, a także zapewnienie powierzchni użytkowej oraz dostęp do mediów.

5. Przedsiębiorczość akademicka – raport z badań

Diagnoza obecnego stanu uczelni wyższych w Polsce w kontekście przedsiębiorczości akademickiej, edukacji przedsiębiorczości oraz możliwości jej aktywizacji była elementem badań zrealizowanych w okresie luty–kwiecień 2009 roku przez SMG/KRC Poland Media S.A. i Polską Izbę Gospodarczą Zaawansowanych Technologii w ramach projektu systemowego PARP „Przedsiębiorczość akademicka (rozwój firm *spin-off*, *spin-out*) – zapotrzebowanie na szkolenia służące jej rozwojowi”¹². Celem raportu¹² było:

- przeprowadzenie ogólnopolskich badań o charakterze ilościowym umożliwiających określenie obecnego stanu wiedzy pracowników naukowych i umiejętności w zakresie komercjalizowania wyników badań oraz prowadzenia działalności gospodarczej;
- dostarczenie konkretnych wniosków i rekomendacji w zakresie najlepszych sposobów wspierania nowo zakładanych innowacyjnych przedsiębiorstw odpryskowych (*spin-off*, *spin-out*);
- upowszechnienie i promocja uzyskanych wyników badań oraz zjawiska przedsiębiorczości akademickiej w polskich warunkach.

Wyniki badań pokazują, że w odczuciu respondentów (studenci dwóch ostatnich lat studiów oraz kadra naukowa) polskie uczelnie zasadniczo realizują oczekiwania w zakresie kształtowania umiejętności i kompetencji sprzyjających podejmowaniu działalności gospodarczej. Ponad 70% ankietowanych pracowników naukowych i 60% badanych studentów tak odpowiedziało na pytanie, czy uczelnia oferuje w swoim programie studiów przedmioty przygotowujące do prowadzenia działalności gospodarczej. Jednocześnie dość znaczna grupa (10% pracowników naukowych i 22% studentów) była odmiennego zdania. Wyższe noty dotyczące programu studiów przyznane przez kadre naukową wynikają najprawdopodobniej z tego, że wykładowcy lepiej znają program studiów niż studenci. Mogą również wynikać z przekonania naukowców, że przekazują wiedzę, która wychodzi naprzeciw wyzwaniom uczelni

¹² *Przedsiębiorczość akademicka...*, *op.cit.*, s. 6–149.

trzeciej generacji. Również programy studiów zostały wysoko ocenione pod względem ich praktycznej przydatności. Respondenci jako zdecydowanie lub raczej przydatne ocenili je w 88% (pracownicy naukowci) oraz w 80% (studenci) wobec 3% naukowców i 7% studentów wyrażających przeciwne zdanie. Opinie różniły się w tym względzie w zależności od renomy uczelni, z której pochodzili badani, oraz od tego, czy na uczelni w ogóle funkcjonuje model wspierania przedsiębiorczości akademickiej. Zauważalnie wyższe oceny oferty programowej uczelni prezentowali respondenci z mniej renomowanych szkół wyższych, jak również z uczelni niewspierających przedsiębiorczości akademickiej. Dane te, zdaniem J. Orłowskiej¹³, „są dość zaskakujące. Wskazują co prawda, że pozycja uczelni pod względem jej potencjału rozwojowego i realizowanej polityki wsparcia przedsiębiorczości znajduje wyraz w jej ofercie programowej oraz ocenie jej praktycznej przydatności, jednak kierunek relacji jest odwrotny niż oczekiwany. Być może wynika to z większych wymagań i oczekiwań w stosunku do uczelni o wyższej pozycji w rankingach i zarazem prowadzących politykę wspierania przedsiębiorczości. Istotną rolę odgrywać mogą także standardy uczelni nakierowane np. bardziej na rozwój pozycji naukowej i dydaktycznej niż roli odgrywanej w otoczeniu gospodarczym”.

Analiza wyników przeprowadzonych badań empirycznych, a także dyskusja w ramach zespołu ekspertów pozwoliły autorom badań¹⁴ na sformułowanie następujących rekomendacji kluczowych dla rozwoju przedsiębiorczości akademickiej:

1. Polska jest na początkowym etapie kształtowania modelu rozwoju przedsiębiorczości akademickiej. Punktem wyjścia jest zmiana postaw kadry zarządzającej i korpusu administracyjnego szkół wyższych w kierunku akceptacji działalności gospodarczej przez pracowników i studentów oraz zaangażowania w rynkowy proces komercjalizacji wiedzy i nowych rozwiązań technologicznych oraz organizacyjnych. Dużym problemem pozostają bariery mentalnościowe znacznej części środowiska naukowo-badawczego mieszczące się w tradycji uniwersytetu humboltowskiego. Przeprowadzone badania wskazały na potrzebę: zwiększenia świadomości przedstawicieli uczelnianych władz i administracji, modyfikacji mechanizmów parametrycznej oceny szkół wyż-

¹³ <http://www.twoja-firma.pl/wiadomosc/16796060,rola-uczelni-w-procesie-edukacji-przedsiębiorczosci.html> (17.05.2010).

¹⁴ Szerzej: *Przedsiębiorczość akademicka...*, *op.cit.*, s. 143–150.

szych tak, aby w większym zakresie uwzględniona została współpraca z biznesem, tworzenie firm odpryskowych i zaangażowanie w procesy innowacyjne; uściślenia form i instrumentów aktywizacji przedsiębiorczości akademickiej, co pozwoli wypracować uczelniane strategie w tym zakresie oraz lepiej planować przygotowanie programów wsparcia; przygotowania uczelnianych katalogów dobrych praktyk regulujących kwestię: a) własności intelektualnej, b) szczegółowych zasad transferu wiedzy do gospodarki, c) udostępniania na komercyjnych zasadach aparatury badawczej, laboratoriów itp.

2. W Polsce istnieje silna potrzeba wzmocnienia oferty programowej uczelni o moduły dotyczące przedsiębiorczości, innowacji i komercjalizacji technologii. Przedsiębiorczość powinna być przedmiotem profesjonalnego nauczania na poziomie akademickim, ponieważ tego typu programy edukacyjne mogą przyczynić się do sukcesu studentów i doktorantów – kandydatów na przedsiębiorców.

3. Skuteczne nauczanie i promowanie przedsiębiorczości akademickiej zależy od dostępu do profesjonalnych programów szkoleniowych, przystosowanych do krajowych uwarunkowań prawnych, ekonomicznych i instytucjonalnych.

4. Wykorzystywanie opartych na doświadczeniu metod nauczania ma decydujące znaczenie dla rozwoju umiejętności i zdolności z zakresu przedsiębiorczości. Tradycyjne metody nauczania (takie jak wykłady) nie współgrają dobrze z rozwojem myślenia w duchu przedsiębiorczości. Efektywność realizacji szkoleń w zakresie przedsiębiorczości akademickiej ze względu na specyficzną grupę odbiorców (pracownicy naukowcy, doktoranci, studenci) wymaga profesjonalnych trenerów biznesu – wykładowców, konsultantów, doradców menedżerów jednostek wsparcia.

5. Wypracowanie uczelnianych reguł zarządzania własnością intelektualną zawierających procedury współpracy (w tym przekazywania zainteresowanym podmiotom wyników projektów badawczych) z firmami odpryskowymi i zapewniających korzyści dla instytucji naukowej i twórców wynalazków, ale jednocześnie nieograniczających możliwości rozwoju nowo powstałych technologicznych przedsiębiorstw w pierwszym okresie ich rynkowej egzystencji.

6. Intensyfikacja współpracy szkół wyższych i pracowników naukowych ze środowiskiem biznesu, lokalną/regionalną administracją i instytu-

cjami wsparcia. Wsparcie przedsiębiorczości akademickiej powinno mieć na poziomie regionu kompleksowy charakter. Wymaga to współpracy uczelni i ich struktur proprzedsiębiorczych (AIP i CTT) z parkami technologicznymi, klastrami, funduszami *venture capital* itp. Powodzenie w tym zakresie zależy od inicjatyw władz regionalnych i lokalnych prowadzących do rozwoju Regionalnych Systemów Innowacji jako sieci współpracy przedsiębiorstw, administracji, instytucji naukowo-badawczych oraz ośrodków innowacji i przedsiębiorczości.

7. Od instytucji rządowych należy oczekiwać przeglądu, nowelizacji i wprowadzenia instrumentów prawnych, finansowych i fiskalnych stymulujących komercjalizację technologii.

Podsumowanie

Na zagadnienia przedsiębiorczości akademickiej należy patrzeć szeroko, w sposób kompleksowy, zaczynając od organizacji procesu dydaktycznego, przez zarządzanie własnością intelektualną, instrumenty komercjalizacji rozwiązań technologicznych, kończąc na szerokich powiązaniach uczelni wyższej z otoczeniem gospodarczym, należy również przyjrzeć się samej uczelni, według jakich reguł jest zarządzana. Jednocześnie nie należy się spodziewać, że każda uczelnia będzie przedsiębiorcza, będzie uczelnią trzeciej generacji. Doświadczenia międzynarodowe pokazują, że aktywizacja przedsiębiorczości akademickiej to długookresowy proces, efekty często pojawiają się po wielu latach. Należy w tym miejscu podkreślić rolę prac legislacyjnych prowadzonych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach pakietu *Partnerstwo dla wiedzy*. Ministerstwo, mając na uwadze znaczenie przedsiębiorczości i innowacyjnych pomysłów dla rozwoju gospodarki, przygotowało dokument *Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka*, który otworzył konsultacje na temat funkcjonowania akademickich inkubatorów oraz roli, jaką powinny odgrywać uczelnie w zakresie akademickiej przedsiębiorczości. Podsumowując, należy stwierdzić, że model funkcjonowania uczelni wyższych, w których prowadzone są badania naukowe, oraz obowiązujący w nich model kariery naukowej wymagają gruntownej przebudowy w kierunku usankcjonowania wymogu stałej i wszechstronnej współpracy z gospodarką.

**SUPPORTING ACADEMIC ENTREPRENEURSHIP
– TASK OF THE THIRD GENERATION ACADEMY**

Summary

During the implementation of the EU economic strategy *European 2020* and especially its priorities concerning employment and education, the author addresses the question of modern university's role regarding the social and economical development of the society. These reflections are followed by issues related to universities supporting academic entrepreneurship and recommendations presented as a result of empirical research.

Translated by Wioleta Samitowska